

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Документ 80731X, чинний, поточна редакція від 01.10.2021, підстава – 1582-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

3. Кримінальний кодекс України // Документ 2341-III, чинний, поточна редакція від 04.10.2021, підстава 2147a-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

4. Дудоров О.О. Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статті. Науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України. Київ, 2018. 292 с.

Созанська Марія Михайлівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Науковий керівник: Ткаченко Ірина

Михайлівна, викладач кафедри

кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ОЗНАКИ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Як відомо, для правильної кваліфікації та застосування на практиці статей Особливої частини Кримінального Кодексу України недостатньо обмежитися поняттям кримінального правопорушення чи визначенням об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Звичайно, що потрібно також здійснити аналіз складових ознак цього елементу складу кримінального правопорушення, які передбачені конкретною статтею цього кодифікованого акта.

Питаннями вивчення та дослідження ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення займалися такі вчені, як О.О. Астахова, В.Д. Василенко, І.В. Гора, Ю.А. Дорохіна, В.М. Куц, В.В. Локтіонова, В.К. Матвійчук, Н.А. Мирошніченко, М.Р. Рудковська, Г.В. Федотова та інші.

Для того, щоб краще розкрити складові об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, потрібно з'ясувати визначення поняття «ознака». Зокрема таке визначення зазначено у праці В.В.Локтіонової: «Ознака– це властивість, рисакого-, чого-небудь; те, що вказує на що-небудь, тобто властивість, особливість, за якими можна щось відрізнити від інших».

Загальновідомо, що об'єктивну сторону кримінального правопорушення утворюють ознаки, що характеризують його із зовнішньої сторони. Саме через них ми можемо робити висновки про те, що вчинено саме кримінальне правопорушення, а не інше правопорушення [5, с. 251].

Загальним правилом у теорії кримінального права є те, що у межах елементів складу кримінального правопорушення всі його

ознаки поділяються на дві групи: обов'язкові (основні, необхідні) та факультативні (додаткові) [4, с.108].

Науковець Т. Ю. Касько визначає, що до обов'язкових ознак відносять такі, які притаманні усім без винятку кримінальним правопорушенням – без будь-якої з таких ознак не може бути жодного складу кримінального правопорушення. Факультативними визнаються ознаки, які, з точки зору Загальної частини, притаманні не усім складам кримінального правопорушення. Але таке визначення ознак існує тільки в Загальній частині кримінального права. Коли мова йде про конкретний склад кримінального правопорушення, то усі ознаки, які вказані законодавцем в якості основних для встановлення, потрібно визнавати обов'язковими [4, с. 108–109].

Традиційно, до обов'язкових ознак об'єктивної сторони будь-якого складу кримінального правопорушення належить діяння (поведінка людини), яке може мати прояв у формі дії або бездіяльності. Це знаходить своє підтвердження у законі, зокрема в ч. 2 ст. 1 Кримінального Кодексу, а також в статтях Особливої частини Кримінального Кодексу України.

Адже відповідно до ч. 1 ст. 11 Кримінального Кодексу України: Кримінальним правопорушенням є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення [1].

За загальним правилом, до факультативних ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення відносять:

1. суспільно небезпечні наслідки;
2. причинний зв'язок (між суспільно небезпечними наслідками та діянням);
3. місце (наприклад, на полі бою);
4. час (наприклад, проходження військових зборів);
5. засоби (наприклад, зброя);
6. знаряддя (наприклад, автомобіль);
7. спосіб (наприклад, з особливою жорстокістю);
8. обстановка (наприклад, в бойовій обстановці).

Науковець В.Д. Василенко у своїй праці привертає нашу увагу щодо того, що спосіб, місце, обстановка, знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення, як ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, мають різне значення залежно від того, чи віднесені вони законом до обов'язкових або факультативних ознак. Якщо ці ознаки були включені в диспозицію статті законом про кримінальну відповідальність (тобто Кримінальним Кодексом), то вони обов'язкові для цього складу кримінального правопорушення і мають істотне значення для підстав кримінальної відповідальності та правильної кваліфікації кримінального правопорушення. Якщо ж ці ознаки в диспозиції норми не передбачені, то в одних випадках вони не мають істотного значення, а в інших

мають значення для визначення ступеня суспільної небезпечності кримінального правопорушення та призначення міри покарання.

Незалежно від того, чи є спосіб, місце, час, обстановка, знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення обов'язковими для певного кримінального правопорушення чи факультативними, вони мають бути ретельно досліджені в кожній кримінальній справі [3, с. 26].

Також у Постанові Верховного Суду від 21 березня 2019 року вказується про важливість правильного визначення об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, її ознак. Суд зазначає, що чітке відображення фактичних обставин кримінального правопорушення, зокрема, із обов'язковим зазначенням усіх ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення має суттєве значення для аргументації висновків суду про доведеність винуватості особи, для реалізації права на захист та вирішення інших питань [2].

Значення ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення для правильної кваліфікації кримінального правопорушення достатньо значне, оскільки саме ознаки об'єктивної сторони найбільш повно передбачені в диспозиції відповідної статті Особливої частини Кримінального Кодексу України та сприяють встановленню інших елементів складу кримінального правопорушення, а також є критерієм розмежування суміжних кримінальних правопорушень та відмежування кримінальних правопорушень від інших діянь. За даними окремих дослідників, помилки при кваліфікації кримінального правопорушення за об'єктивною стороною складу кримінального правопорушення, що призводять до скасування чи зміни вироку, становлять 54,7% від загальної кількості кваліфікаційних помилок при кваліфікації кримінального правопорушення за елементами складу кримінального правопорушення [6, с. 53]. Ось чому так важливо правильно з'ясовувати всі деталі, всі ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.

Отже, можемо стверджувати, що вірне з'ясування змісту ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення дасть можливість уникнути помилок при здійсненні кримінально-правової кваліфікації. Тому важливо в кожному випадку визначати всі ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.

Список використаних джерел

1. Кримінальний Кодекс України: від 05 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/>
2. Постанова Верховного Суду від 21 березня 2019 р., судова справа № 753/11543/17-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80716330>.
3. Василенко В.Д. «Поняття часу вчинення злочину як ознаки об'єктивної сторони складу злочину: порівняльний аналіз» (стаття). URL: [file:///E:/Suap_2015_1_5%20\(3\).pdf](file:///E:/Suap_2015_1_5%20(3).pdf).

4. Касько Т. Ю. «Факультативні ознаки об'єктивної сторони складу злочину можуть стати підвалинами для зміни законодавства» (стаття). URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc11/part_2/31.pdf.

5. Локтіонова В. В. «Ознаки об'єктивної сторони злочину та місце серед них злочинних наслідків» (стаття). URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/1_2012/53.pdf.

6. Ус О. В. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації : лекції – Харків : Право, 2018. – 368 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Us_Olha/Teoriia_ta_praktyka_kryminalno-pravovoi_kvalifikatsii.pdf.

Стеценко Інна Миколаївна,

здобувач ступеня доктора філософії кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ

ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 198 КК УКРАЇНИ

Заборона придбання, отримання, зберігання чи збуту майна, одержаного кримінально протиправним шляхом, є кримінально-правовим заходом, який не дає можливості особі, яка попередньо вчинила кримінальне правопорушення реалізувати злочинно здобуте. Міжнародні організації неодноразово звертали увагу на необхідність удосконалення законодавства України у цій сфері. Наприклад, у Сальвадорській декларації про комплексні стратегії для відповіді на глобальні виклики: системи попередження злочинності та кримінального правосуддя та їх розвиток у змінюваному світі, що була прийнята резолюцією 65/230 Генеральної Асамблеї від 21 грудня 2010 року, вказується на необхідність позбавлення злочинців і злочинних організацій можливості користуватися доходами від своїх злочинів [1].

Суттєвий внесок у розробку питань кримінально-правової протидії придбання, отримання, зберігання чи збуту майна, завідомо одержаного кримінально протиправним шляхом, зробили такі вчені, як Г. І. Баймурзін, А. С. Беніцький, І. А. Бушуєв, Г. Б. Віттенберг, С. О. Дробот, А. В. Зарубін, М. Й. Коржанський, О. М. Крапивіна, В. О. Кузнецов, А. Є. Мілін, А. Н. Мурадов, Б. Т. Разгільдієв, В. В. Скосарев, І. Х. Хакімов та ін.

Відразу потрібно зауважити, що особа, яка вчинила придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного кримінально протиправним шляхом, об'єктивно заподіює шкоду інтересам правосуддя, тобто специфічній діяльності спеціально уповноважених державних органів з розкриття та розслідування кримінальних правопорушень і притягнення винних осіб до юридичної відповідальності. Ознаки використання майна, одержаного